

Καλή Αποκριά! Ήθη & έθιμα.

Από τις παρελάσεις & τις καντάδες μέχρι το κάψιμο του καρνάβαλου & τα μουτζουρώματα

Στο 2000 π.Χ μπορούμε να τοποθετήσουμε τις ρίζες της Αποκριάς και συγκεκριμένα στην περιοχή της Μεσοποταμίας και της Βαβυλώνας.

Η ελληνική αποκριά έχει τις ρίζες της στην αρχαία Ελλάδα και συνδέεται με την λατρεία του Διονύσου, θεού του κρασιού και των εορτασμών.

Στη σύγχρονη Ελλάδα της Ορθοδοξίας, η Αποκριά διαρκεί τρεις εβδομάδες και ουσιαστικά αποτελεί την εισαγωγή στην περίοδο της νηστείας και προετοιμασίας για το Πάσχα, όπως άλλωστε δηλώνει και η ίδια η λέξη (από- κρεώ).

Οι αποκριάτικες εκδηλώσεις που οργανώνονται αυτές τις μέρες σε ολόκληρη την Ελλάδα δεν έχουν τέλος, καθώς κάθε πόλη έχει τον δικό της ξεχωριστό τρόπο για να γιορτάσει το καρναβάλι.

«Πρωταγωνίστριες» πόλεις της ξέφρενης αυτής γιορτής είναι η **Πάτρα**, η **Ξάνθη**, η **Κοζάνη** και το **Ρέθυμνο**, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι στις άλλες πόλεις δεν υπάρχει κάτι ξεχωριστό να δούμε.

Ενόψει του τριημέρου της Αποκριάς σας παρουσιάζουμε τα πιο δημοφιλή έθιμα της χώρας που αποτελούν πόλο έλξης χιλιάδων επισκεπτών.

Πάτρα: Η πρωτεύουσα του καρναβαλιού

Συνώνυμο του κεφιού και του ξεφαντώματος, το πατρινό καρναβάλι είναι το πιο διάσημο της Ελλάδας, αφού εκεί δίνει κάθε χρόνο ραντεβού χιλιάδες μικροί και μεγάλοι καρναβαλιστές.

Από το **1870** που έγινε η πρώτη παρέλαση με άρματα, το καρναβάλι της Πάτρας αναδείχτηκε σε κορυφαίο θεσμό τις ημέρες της αποκριάς.

Η πόλη μετατρέπεται σε ένα ατελείωτο πάρτι με ξέφρενους ρυθμούς και αποκριάτικη διάθεση.

Θεατρικές παραστάσεις, η γνωστή καρναβαλούπολη, το καλλιτεχνικό εργαστήριο για ενήλικους και η φημισμένη μεγάλη παρέλαση των αρμάτων και των καρναβαλιστών.

Το κέντρο της πόλης μετατρέπεται σε ένα ολοζώντανο πεδίο καλλιτεχνικής δράσης, δημιουργώντας μια αξέχαστη ατμόσφαιρα από τρία θέατρα δρόμου τα οποία θα αναπτύξουν μέχρι την δράση τους σε διάφορους τομείς, όπως μουσική, ακροβασίες, παντομίμα, ξυλοπόδαρους και δεξιτεχνικές φιγούρες με τεράστιες σημαίες.

Η μπάντα του δήμου δεν σταματά να περιοδεύει, με καρναβαλικά τραγούδια και μουσική, στους δρόμους της Πάτρας.

Οι εκδηλώσεις κορυφώνονται με το κάψιμο του βασιλιά καρνάβαλου την Κυριακή.

Ξάνθη: Το κάψιμο του Τζάρου

Στην πόλη της Ξάνθης, οι θρακικές λαογραφικές γιορτές αποτελούν την καλύτερη απάντηση στο καρναβάλι της Πάτρας.

Την τελευταία Κυριακή των αποκριών αναβιώνει ένα παλιό έθιμο, το κάψιμο του Τζάρου, όπως είναι η τοπική ονομασία του βασιλιά καρνάβαλου.

Ο Τζάρος ή η Τζάρους ήταν ανθρώπινο ομοίωμα, που τοποθετούσαν πάνω σε ένα σωρό από πουρνάρια.

Σύμφωνα με την παράδοση, την τελευταία Κυριακή της αποκριάς έκαιγαν τον Τζάρο στο κέντρο μιας αλάνας ή στην πλατεία, για να αποφύγουν την ύπαρξη ψύλλων το καλοκαίρι.

Το έθιμο λέγεται ότι έφεραν οι πρόσφυγες από το Σαμακώβ της ανατολικής Θράκης και αναβιώνει κάθε χρόνο από τους κατοίκους του ομώνυμου συνοικισμού.

Ρέθυμνο: Το καρναβάλι με τις καντάδες

Το ρεθυμνιώτικο καρναβάλι είναι το μεγαλύτερο της Κρήτης.

Οι εκδηλώσεις αρχίζουν με καντάδες στα στενά της παλιάς πόλης και συνεχίζονται με το κυνήγι του κρυμμένου θησαυρού.

Την Κυριακή πριν από τη μεγάλη καρναβαλική παρέλαση λαμβάνει χώρα μια «τελετουργία», ο λεγόμενος χορός των ομάδων, σύμφωνα με τον οποίο παρουσιάζονται θεατρικά σκετς, τα οποία σκηνοθετούν οι ίδιοι και η θεματική τους επικεντρώνεται στη μεταμπίεσή τους.

Κοζάνη: Το γλέντι του Φανού

Στην Κοζάνη ξεχωρίζουν οι Φανοί -φωτιές που ανάβουν σε γειτονίες της πόλης- και η ενεργή συμμετοχή των κατοίκων που ετοιμάζουν το γλέντι του φανού, χορεύουν υπό τους ήχους των χάλκινων πνευστών και τραγουδούν τα «Ξιανέντραπα» αλλά και τραγούδια κλέφτικα, της αγάπης και της ξενιτιάς.

Οι καρναβαλικές εκδηλώσεις στην Κοζάνη ξεχειλίζουν από θετική ενέργεια και ενθουσιασμό, καθώς κάθε χρόνο αυξάνεται η συμμετοχή της νεολαίας.

Γαλαξίδι: Τα αλευρο- μουτζουρώματα

Στο Γαλαξίδι συναντά κανείς τα καθιερωμένα έθιμα (άναμμα φωτιάς στις πλατείες, μεταμφιεσμένους καρνάβαλους στους δρόμους, γλέντια παντού...).

Εκείνο που χαρακτηρίζει την όμορφη αυτή πόλη, είναι ο αλευροπόλεμος.

Έχει τις ρίζες του στην τουρκοκρατία που και τότε ήταν έθιμο της Αποκριάς.

Αρχικά έβαφαν το πρόσωπό τους με κάρβουνο, αλλά στη συνέχεια προστέθηκε και το αλεύρι για να γίνει το έθιμο πιο... φαντασμαγορικό!

Καλαμάτα: Το γαϊτανάκι και ο βλάχικος γάμος

Το εντυπωσιακό Γαϊτανάκι στήνεται στην κεντρική πλατεία της Καλαμάτας και όσοι πιστοί... προσέλθετε.

Δεν λείπει, βεβαίως, και η μπάντα του Δήμου που συνοδεύει τους καρναβαλιστές στις εκδηλώσεις τους.

Στην Πλατεία Ανατολικού Κέντρου γίνεται η αναπαράσταση του Βλάχικου Γάμου και εκεί συνεχίζει με αμείωτο κέφι το γλέντι, συγκεντρώνοντας πλήθος κόσμου.

Μεθώνη: Του Κουτρούλη ο γάμος

(με δύο γαμπρούς και καμία νύφη).

«Του Κουτρούλη ο γάμος» γίνεται στη Μεθώνη και είναι ένας... γάμος που συντηρείται από τον 14ο αιώνα, μόνο που στην αναπαράσταση του σύγχρονου γάμου υπάρχουν δύο άντρες.

Αφού, λοιπόν, τελεστεί το μυστήριο ακολουθώντας πιστά το πρωτόκολλο, ακολουθεί ένα γλέντι όπως ταιριάζει στην περίπτωση.

Κέρκυρα: Το κάψιμο του Καρνάβαλου με άρωμα... Βενετίας

Στην Κέρκυρα την τελευταία Κυριακή της αποκριάς γίνεται το κάψιμο του σιορ καρνάβαλου, αφού προηγουμένως έχει διαβαστεί η διαθήκη του.

Ο κορφιάτικος γάμος και ο χορός των παπάδων αναβιώνουν σε διάφορα χωριά του νησιού.

Τα καρναβαλικά έθιμα της Κέρκυρας συνδυάζουν την αρχαιοελληνική παγανιστική κουλτούρα με το φινετσάτο πνεύμα του καρναβαλιού της Βενετίας.

Το καρναβάλι αναγγέλλεται, ως είθισται στα Επτάνησα, από τον τελάλη, ο οποίος διαλαλεί τον ερχομό του σιορ καρνάβαλου κρατώντας το «όρντινο» (διαταγή).

Ιδιαίτερα έθιμα υπάρχουν σε ορισμένα χωριά της Κέρκυρας όπως ο κορφιάτικος γάμος και ο χορός των παπάδων.

Σκύρος: Οι Γέροι, οι Κορέλες και οι Φράγκοι

Μοναδικό είναι και το καρναβάλι της Σκύρου, χάρη στα ξεχωριστά δρώμενα με τους ντόπιους μεταμφιεσμένους σε «Γέρους», «Κορέλες» και «Φράγκους».

Η έναρξη του τριωδίου στη Σκύρο είναι πρωτότυπη, καθώς στα σοκάκια του νησιού κυκλοφορούν οι ομάδες των μεταμφιεσμένων κατοίκων, με κορυφαίο τον γέρο, που είναι φορτωμένος με 50 κουδούνια και προχωρεί με ρυθμικούς βηματισμούς.

Όταν συναντηθούν δύο ή περισσότεροι γέροι συναγωνίζονται στο περίφημο «λιλίσμα», σείοντας τα κουδούνια τους μέχρι... τελικής πτώσεως.

Εκτός από αυτό το έθιμο, στο νησί συνηθίζεται η απαγγελία έμμετρης σάτιρας, όπου παρουσιάζονται τα γεγονότα της περασμένης χρονιάς.

Άμφισσα: Ο θρύλος του στοιχειού

Ο «Θρύλος του στοιχειού» αναβιώνει το τελευταίο Σαββατοκύριακο της αποκριάς.

Από τη συνοικία Χάρμαινα, όπου βρίσκονται τα παλιά

Ταμπάκικα και τα σκαλιά του Αϊ Νικόλα, κατεβαίνει το «στοιχειό» και μαζί ακολουθούν εκατοντάδες μεταμφιεσμένοι.

Λέγεται πώς τα «στοιχειά» αποτελούν ψυχές σκοτωμένων ανθρώπων ή ζώων που τριγυρίζουν στην περιοχή.

Η αναπαράσταση της **«Νύχτας των στοιχειών»** γίνεται κάθε χρόνο από το 1995 στην πόλη των Οζολών και η ιστορία του εθίμου αναφέρεται στην ελληνική εκδοχή του Ρωμαίου και της Ιουλιέτας.

Νάουσα: Γενίσαροι και Μπούλες

Στη Νάουσα αναβιώνει και φέτος το έθιμο «Γενίσαροι και Μπούλες», που έχει τις ρίζες του στην αρχαιότητα και, πιο συγκεκριμένα, στη λατρεία του θεού Διονύσου.

Αυτό το παραδοσιακό δρώμενο χρονολογείται στις αρχές του 18ου αιώνα, ενώ οι ρίζες του ανιχνεύονται στις διονυσιακές γιορτές της αρχαίας Ελλάδας.

Η φορεσιά του Γενίσαρου αποτελείται από φουστανέλα, τσαρούχια, βαριά ασημένια νομίσματα και ολοκληρώνεται με την περίφημη μάσκα από πανί κερωμένο στην εσωτερική πλευρά, εξωτερικά στοκαρισμένη με ένα ζωγραφιστό τσιγκελωτό μουστάκι.

Όλη την περίοδο των αποκριών η μάσκα κοσμεί πολλά από τα μπαλκόνια της Νάουσας.

Καστοριά: Φωτιές στις πλατείες

Την Κυριακή της μεγάλης Αποκριάς αναβιώνουν κατά το σούρουπο οι μεγάλες φωτιές στις μεγάλες πλατείες της πόλης, στην Καστοριά.

Πρόκειται για προχριστιανικό έθιμο, που επέζησε μέσα στον χρόνο και έφτασε ως τις μέρες μας.

Οι μεγαλύτεροι μπουμπούνες είναι της πλατείας Ντουλτσό, της γειτονιάς του Απόζαρι, της πλατείας Ομονοίας και της γειτονιάς του παλαιού Νοσοκομείου.

Γύρω από την αναμμένη μπουμπούνα, οι παρευρισκόμενοι πίνουν και γεύονται κεράσματα της μέρας της Αποκριάς, που καταναλώνονται εν όψει της Καθαρής Δευτέρας. Λαϊκές ορχήστρες παίζουν τοπικούς παραδοσιακούς σκοπούς και ακολουθεί χορός μέχρι να σβήσει η μπουμπούνα.

Στα σπίτια, οι νοικοκυραίοι τηρούν το έθιμο του «Χάσκαρη».

Μετά το βραδινό φαγητό διασκεδάζουν όλοι με τις προσπάθειες που καταβάλουν όλα τα μέλη της οικογένειας για να «πιάσουν» με το στόμα ολάνοιχτο το βρασμένο αυγό που τους προσφέρεται με τη βοήθεια ενός ξύλινου ραβδιού και μιας κλωστής στην οποία δένεται το αυγό.

Το νόημα αυτού του εθίμου είναι συμβολικό: Με το αυγό κλείνει το στόμα για την Σαρακοστιανή νηστεία – Με το αυγό ανοίγει ξανά τη νύχτα της Ανάστασης.

Δράμα: Το έθιμο του Καλό – γερου

Το εθιμικό δρώμενο του Καλόγερου (= καλός γέρος) τελείται τη Δευτέρα της Τυρινής.

Οι ρίζες του ανάγονται σε πανάρχαιες εορταστικές τελετές, κατά τις οποίες οι άνθρωποι ζητούσαν από τις ανώτερες δυνάμεις να επενεργήσουν στη βλάστηση και να γονιμοποιήσουν τη γη.

Στις μέρες μας, το έθιμο υπενθυμίζει και υπογραμμίζει την εξάρτηση του ανθρώπου από τη φύση.

Το έθιμο ήλθε στη Δράμα μαζί με τους πρόσφυγες της Ανατολικής Θράκης.

Αναβιώνει από μια ομάδα μεταμφιεσμένων με επικεφαλής τον Καλόγερο.

Επισκέπτονται τα σπίτια του χωριού και ύστερα πηγαίνουν στην πλατεία.

Εκεί διεξάγονται διαγωνισμός διελκυστίνδας, εικονικό όργωμα και σπορά.

Το δρώμενο ολοκληρώνεται με την εικονική νεκρανάσταση του Καλόγερου.